

Ynglefugle i et menneskeskabt naturområde: Køge Bugt Strandpark

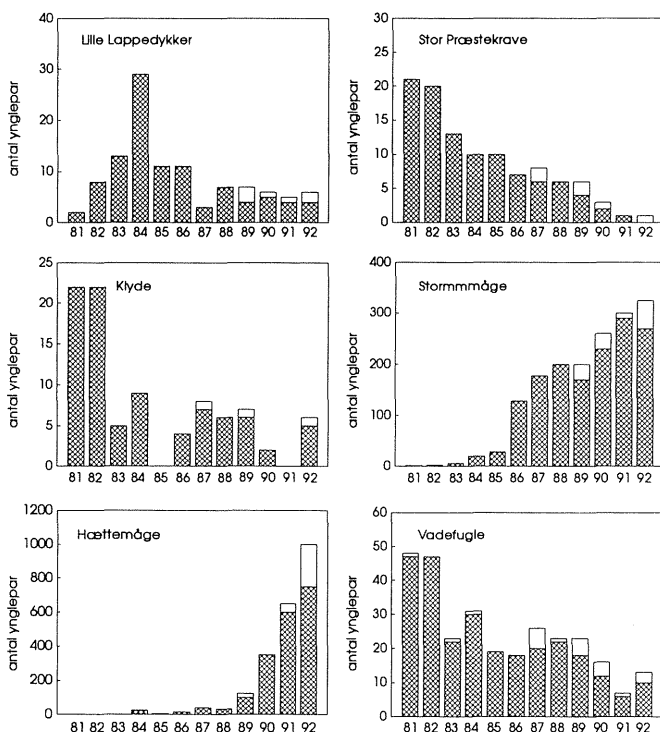
Strandparken er et menneskeskabt naturområde i den nordlige del af Køge Bugt. Planerne var inspireret af Ølseagle Revle syd for Strandparken, idet der allerede før dennes oprettelse lå en række delvist bevoksede revler i det lavvandede havområde tæt på kysten. I 1977 påbegyndtes anlægsarbejdet med indpumpning af 4,5 millioner m³ sand fra Køge Bugt, og i 1980 lå Strandparken stort set færdig i sin nuværende form. Den består af 9 kilometer klit og sandstrand og rummer 6 lagunesøer og 4 lystbådehavne.

Ornis Consult har i et samarbejde med Hovedstadsrådet og Københavns amt foretaget ynglefugletællinger i Strandparken siden 1987 som et led i overvågningen af regionens grønne områder. Ved at supplere med oplysninger fra tiden før og omkring Strandparkens oprettelse er det nu muligt at

følge udviklingen i fuglebestandene gennem mere end 12 år og vurdere betydningen af indgrebet og den efterfølgende menneskelige aktivitet for stedets fugleliv.

Ynglefuglene

Bestandsudviklingen for nogle af Strandparkens ynglefugle fremgår af figuren. Tre hovedtendenser kan udledes. Ynglebestanden af flere vandfugle (bl.a. Lille Lappedykker) voksede hurtigt, men stabiliserede sig siden på et noget lavere niveau. Flere andre arter indvandrede til Strandparken og har siden været i fremgang, måske pga. mangel på egnede redepladser andre steder i regionen. Stormmåge, Hættemåge og til dels Havterne har på denne måde draget fordel af Strandparkens dannelse. Endelig er de arter, der er følsomme overfor

Bestandsudvikling for udvalgte ynglefugle i Strandparken 1981-92. I tilfælde af usikre tal angiver hele søjlen maksimumstallet, mens minimum er vist med krydsskravering. Tallene fra 1981-84 omfatter kun området fra Ishøj til Hundige. Dengang fandtes langt størstedelen af områdets ynglefugle dog i dette område, så tallene er stort set sammenlignelige med dem fra 1985-92.

forstyrrelser, gået tilbage i antal eller helt forsvundet. Det gælder Dværgerterne og flere vadefugle.

Vadefuglene har været særlig hårdt ramt af den rekreative udnyttelse af Strandparken. Ifølge Dansk Ornitologisk Forenings Ternegruppe yngede 7 par Strandskader, 10-11 par Viber, 40 par Store Præstekraver, 4-8 par Hvidbrystede Præstekraver, 3 par Små Præstekraver, 3 par Rødben, 1-2 par Almindelige Ryler og 4-22 par Klyder i perioden 1978-1980. Flere af disse arter forsvandt helt ved Strandparkens etablering, mens de andre gik betragteligt tilbage. Årsagen er sikkert forstyrrelser snarere end tab af egnede yngle- og fødesøgningsområder, da Strandparken ser ud til at kunne bære en væsentligt større bestand af vadefugle end den gør i dag.

I det hele taget giver forstyrrelser Strandparkens fugle dårlige ynglebetingelser. Efterhånden er næsten alle ynglepar at finde på øerne i Holmesø og i rørsumpene ved Jægersø og Lille Vejlesø.

For at afhjælpe de åbenbare konflikter mellem fuglelivet og den rekreative udnyttelse af Strand-

parken har Københavns Amt og Ornith Consult i 1992 udarbejdet en plejeplan. Den sigter både mod at beskytte de nuværende yngleområder og at skabe nye andre steder i Strandparken.

En særlig tak skal rettes til Tim Andersen for mange værdifulde oplysninger om Strandparkens fugleliv gennem årene.

Erik Mandrup Jacobsen

Hjort, D. 1988. Køge Bugt Strandpark: ynglende og rastende fugle forår og sommer 1988. – Hovedstadsrådet.

Jacobsen, E. M. 1989. Køge Bugt Strandpark 1989: ynglende og rastende fugle forår og sommer 1989. – Hovedstadsrådet.

Jacobsen, E. M. 1990, 91 og 92. Strandparken: ynglende og rastende fugle forår og sommer 1990, 91 og 92. – Københavns Amt.

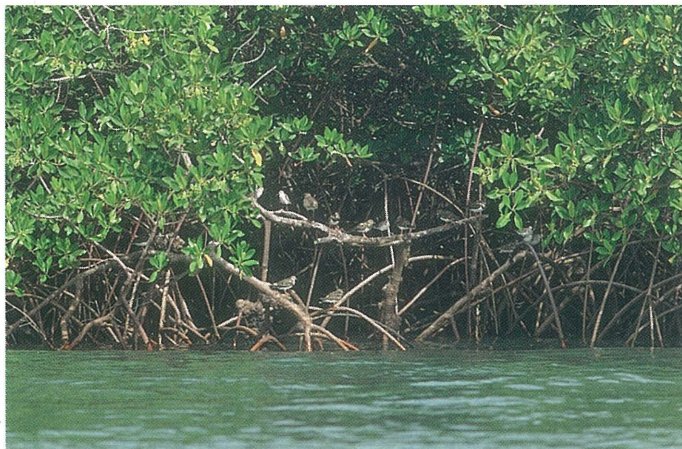
Jacobsen, E.M. 1993. Plejeplan for Strandparken ved Køge Bugt. – Københavns Amt.

Petersen, S. & K. Falk 1988. Ynglende og rastende fugle i Køge Bugt Strandpark forår og sommer 1987. – Hovedstadsrådet.

Et vadehav i Vestafrika

Arquipélago Dos Bijagós er et stort lavvandet øhav i Guinea-Bissau i Vestafrika, hvor 40000 mennesker lever spredt på et halvt hundrede større og mindre øer. Omkring øerne blotlægger tidevandet to gange i døgnet ca 100000 ha vadeflader,

som fungerer som spisekammer for mængder af hejrer, ibisser, skestorke, flamingoer, terner – og vadefugle. Optællinger under to hollandske ekspeditioner i 1980'erne antydede, at der opholdt sig næsten 1 million vadefugle i Guinea-Bissaus kyst-

Vadefuglenes højvandsrastepladser ligger inde i mangroven. Foto: Jacob Salvig.

Som i vort eget Vadehav er tidevandet en afgørende økologisk faktor i Arquipélago Dos Bijagós. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen.

zone i vinterhalvåret, heraf 700 000 i Arquipélago Dos Bijagós. Det placerede området som en overordentlig vigtig overvintringslokalitet for vadefugle, i Vestafrika kun overgået af Banc d'Arguin i Mauritanien (2 mio. vadefugle). Totalt for Vestafrika skønnes der at overvintre 3,3 mio.

I vinteren 1992/93 deltog 4 danske ornitologer i en ny ekspedition til Arquipélago Dos Bijagós. Projektet var et led i det internationale vadehavssamarbejde, i dette tilfælde mellem hollandske foreninger og myndigheder og fra dansk side Skov- og Naturstyrelsen (SNS) og Danmarks Miljøundersøgelser (DMU).

Arbejdet foregik i eksotiske omgivelser med vestvendte "Bounty"-sandstrande under vajende palmer, mens læsiden mod øst mange steder var dækket af kilometerbrede, utilgængelige mangroveskove. Det var her i mangroven, at vore "hjemlige" vadefugle rastede ved højvande, i selskab med farvestrålende isfugle, afrikanske flodørne og de mærkelige slangehalsfugle. Vi så selvfølgelig også meget andet end vadefugle, bl.a. ikke mindre end 10 ternearter. Særligt imponerede var vi danskere af de mange Sandterner – det var ikke ualmindeligt med flokke på flere hundrede individer, og sandsynligvis overvintre mindst 10 000 Sandterner i området. Der var også mange hejrer på vadepladerne, som bl.a. også udnyttes af tre arter markatte, der fouragerer her ved lavvande. Selv flodheste (som vi dog desværre ikke så) og krokodiller er her tilpasset et liv i saltvand. Og i havet er der delfiner og havskildpadder.

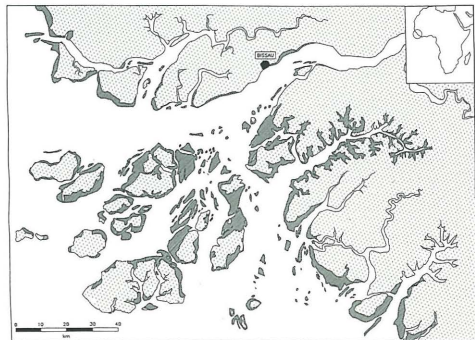
700 000 arktiske vadefugle

De arktiske vadefugle opholder sig i dette rige område for at overleve vinteren igennem, og for at op-

lagre fedtreserver i den sidste tid før trækket mod nord. Nogle af de vigtigste dyr i vadepladernes økologi er vinkekrabber, som ikke mindst Lille Regnspove og Sandterne er stærkt afhængige af.

Ekspeditionens mål var at nå frem til en mere pålidelig vurdering for hele øhavet ved at gennemføre nye optællinger af vadefuglene i så store dele af området som muligt. Mange af vadepladerne var imidlertid for store til totaloptællinger. I stedet måtte fuglene tælles når de trak til eller fra højvandsrasteplasserne – ofte nogle meget imponerende trækbevægelser med op til 100 000 fugle – eller når de af tidevandet blev presset sammen på mindre områder. I modsætning til det danske Vadehav er det i Dos Bijagós ikke muligt at tælle vadefuglene på deres højvandsrasteplasser, fordi disse oftest ligger inde i mangroven.

Ekspeditionens optællinger dækkede ialt 64% af tidevandsfladerne. Her fandtes 450 000 vadefugle, hvilket giver en total på 710 000 for hele øhavet. Altså omtrent samme resultat, som hollænderne kom frem til i 1980'erne. Men under de hollandske

optællinger blev blot 25% af området dækket, så det nye estimat hviler på et sikrere grundlag.

For 7 af de 16 arter nævnt i Tab. 1 udgør tallet 25% eller mere af den kendte "East Atlantic Flyway" bestand. Det gælder Krumnæbbet Ryle (hele 70%), Lille Regnspove, Dværgryle, Stenvender, Strandhjejle, Rødben og Sandløber. For yderligere 5 arter huser Dos Bijagós mindst 1% af flyway-bestanden. Men Almindelig Ryle viste sig at være fåtallig, i kontrast til de 740 000 fugle, der er anslået for Banc d'Arguin.

Fremtidige perspektiver

Et vigtigt resultat af projektet er, at det nu er muligt at udpege de mest betydningsfulde dele af øhavet, idet fuglene langtfra er jævnt fordelt i området.

De gæstende trækfugle står ikke over for umiddelbare trusler; forstyrrelser er f.eks. af minimal betydning i så stort et område. Men ynglekolonier af lokale skarver, skestorke, hejrer og ibisser plyndres af lokalbefolkningen.

Gennem et påtænkt overvågningsprogram for vadefuglene vil en bedre forståelse for "vore" vadefugles vilkår i vinterperioden kunne opnås. Samtidig vil et nærmere samarbejde med lokale myndigheder kunne bidrage til en styrkelse af naturbeskyttelsen i landet på længere sigt.

I de seneste år har myndigheder og udenlandske organisationer vist øget interesse for at udvikle og udnytte Arquipélago Dos Bijagós til turisme og fiskeri. Områdets sårbarhed og en befolkning sammensat af forskellige etniske grupper med forskel-

Tab. 1. Totaltal for en række palæarktiske vadefugle i det vestafrikanske vadehav Arquipélago Dos Bijagós.

Strandskade	7 100
Stor Præstekrave	26 300
Hvidbrystet Præstekrave	5 000
Strandhjejle	39 100
Islandsk Ryle	31 300
Sandløber	24 300
Dværgryle	59 700
Krumnæbbet Ryle	326 500
Almindelig Ryle	710
Lille Kobbersneppe	108 700
Lille Regnspove	22 000
Stor Regnspove	9 300
Rødben	38 400
Hvidklire	1 400
Mudderklire	2 900
Stenvender	7 900

lig kultur gør, at en udvikling af området skal planlægges med stor forsigtighed, hvis alvorlige sociale og naturmæssige skadevirkninger skal undgås. Områdets betydning understreges af, at IUCN netop har etableret et kontor på hovedøen, og at hele øhavet er erklæret *Man and Biosphere Reserve* under UNESCO.

Sten Asbirk, Skov- og Naturstyrelsen, København
Jacob C. Salvig, Danmarks Miljøundersøgelser, Kalø

Palle A. F. Rasmussen, Vejrlernes Økologiske Feltstation

Jørgen Peter Kjeldsen, Vejrlernes Økologiske Feltstation